

УДК 582.635.3:502.75(477)

ТАКСОНОМІЧНЕ РІЗНОМАНІТТЯ ФІКУСІВ (*FICUS* L., *MORACEAE* LINK) У КОЛЕКЦІЯХ БОТАНІЧНИХ САДІВ УКРАЇНИ

Є. В. Сосновський

*Ботанічний сад Львівського національного університету імені Івана Франка
вул. Черемшини, 44, Львів 79014, Україна
e-mail: eugene_biol@i.ua*

Одним із ключових питань під час культивування рослин у ботанічних садах є їхня коректна ідентифікація та наявність валідних назв. Рід *Ficus* L. – один із найбільш проблематичних у цьому сенсі, що пов'язано з морфологічною мінливістю його представників і непостійністю його класифікації. Щоби встановити аутентичність назв фікусів, культивованих у оранжереях ботанічних садів України, ми провели їх ідентифікацію та визначення таксономічного статусу, морфологічних особливостей і природного ареалу цих рослин. Зразки листків і пагонів рослин збирали в оранжереях ботанічних садів міст Львова, Києва й Донецька упродовж 2009–2013 рр. У статті наведено перелік 53-х видів і підвидів фікусів, які вдалося повністю або частково ідентифікувати. За сучасною системою роду *Ficus*, ці види належать до 12 секцій і 6 підродів. На основі аналізу доступних джерел верифіковано латинські назви видів і складено списки наявних синонімів. Для кожного виду зазначено життєву форму та природний ареал. Встановлено, що більшість культивованих в Україні видів фікусів належить до підроду *Urostigma* та, зокрема, тих таксонів, природний ареал яких охоплює Південно-Східну Азію і Малайський архіпелаг.

Ключові слова: вид, життєва форма, природний ареал, різновид, синоніми, таксони роду *Ficus*.

ВСТУП

Рід *Ficus* L. (*Moraceae* Link) включає близько 750 видів рослин, поширених у тропічних і субтропічних регіонах Земної кулі. Центром його видового багатства є Південно-Східна Азія та Малайський архіпелаг із прилеглими островами Тихого океану. Рід характеризується високим різноманіттям форм росту, морфологічних та анатомічних ознак вегетативних і генеративних органів [2, 4]. Поряд із цим, широке впровадження фікусів у культуру та їхня натуралізація у нових регіонах [10, 21] зумовили значне поширення роду за межі його природного ареалу та зростання морфологічної мінливості його представників під впливом нових умов росту і скерованої селекції.

Потреба у встановленні коректних назв культивованих рослин є одним із важливих питань у ботанічних садах. Не в останню чергу це стосується рослин роду *Ficus*, значна морфологічна мінливість яких дотепер є причиною розбіжностей між

вченими-систематиками щодо трактування таксономічного рангу окремих представників і, як наслідок, появи великої кількості синонімічних назв. Останнє також зумовлено спробами опису нових видів на основі матеріалу, отриманого з оранжерей, специфічні умови яких зумовлюють відхилення морфологічних ознак рослин від таких, що притаманні типовим зразкам виду [3]. У зв'язку з цим метою цієї роботи було провести перевизначення рослин роду *Ficus*, які культивуються у ботанічних садах України, а також проаналізувати сучасні погляди щодо систематичного положення цих рослин у системі роду та скласти списки їхніх синонімічних назв.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Морфологічні дослідження рослин роду *Ficus*, які вирощуються в оранжереях ботанічних садів України, проводили упродовж 2009–2013 рр. Матеріал (листки і частини пагонів) збирали у чотирьох ботанічних садах трьох міст: Ботанічний сад Львівського національного університету ім. Івана Франка, м. Львів (БС Франка); Ботанічний сад ім. акад. О.В. Фоміна Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, м. Київ (БС Фоміна); Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України, м. Київ (НБС); Донецький ботанічний сад НАН України, м. Донецьк (ДБС). Скорочені назви установ, які наведено у дужках, зазначено в переліку видів рослин замість їхніх повних назв (див. нижче). Визначення видів на основі вегетативних органів рослин та з'ясування їхнього систематичного положення, життєвих форм і природного ареалу проводили з використанням доступних опрацювань роду *Ficus* у регіональних флорах материкової частини Азії [6, 9, 19, 29], острівної Азії та прилеглих островів Індійського й Тихого океанів [4, 11, 20], Австралії [12–15], Африки [5, 7, 27] та Нового Світу [3, 22–24], а також публікацій, присвячених окремим таксонам роду *Ficus* [1, 8], словників латинських назв рослин [16–18], електронних ресурсів [26, 28].

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХНЄ ОБГОВОРЕННЯ

Нами було зібрано й ідентифіковано 52 види фікусів, перелік яких наведено нижче. Для кожного виду в переліку зазначено назву ботанічного саду, де було зібрано зразки рослин. Однак унаслідок коливання кількості рослин у колекціях, спричиненого перш за все оптимізацією агротехніки їхнього вирощування, випаданням окремих екземплярів рослин із колекцій з певних причин та обміном рослинним матеріалом, видовий склад фікусів (як і інших рослин) у досліджених нами ботанічних садах може змінюватися.

Потрібно відмітити, що коректність визначення низки видів залишається під сумнівом (у переліку це види зі знаком запитання у дужках), оскільки ознак їхніх вегетативних органів недостатньо для достовірної ідентифікації та потрібна наявність репродуктивних структур – сиконіїв, яких не було на більшості досліджених нами рослин. Зрештою, наявність сиконіїв завжди є бажаною для ідентифікації навіть тих видів фікусів, які більш-менш легко визначаються на основі ознак вегетативних органів.

Наявність великої кількості синонімів у багатьох наведених нами видів є очевидним наслідком значної мінливості морфологічних ознак цих рослин у різних частинах їхніх ареалів, яка часто пантеличить вчених-систематиків і зумовлює неоднозначність трактування таксономічної цінності окремих ознак. К. Берг, який фактично опрацював рід *Ficus* у світовому масштабі та виклав його класифікацію

у своїй головній праці про флору Малезійської флористичної області [4], вбачав сенс у зведенні численних форм і різновидів фікусів, запропонованих іншими дослідниками, у синоніми їхніх видів, аргументуючи це неперервною мінливістю їхніх морфологічних ознак. Із цим можна погодитися, адже необхідним критерієм для виділення таксону будь-якого рангу є насамперед стабільність і чітка вираженість ключових діагностичних ознак.

Однак, як свідчить огляд публікацій, певні труднощі залишаються дотепер стосовно розмежування "природних" таксонів фікусів і їхніх культурних форм (культиварів). Як наслідок, рослини з одними й тими ж ознаками одні дослідники розглядають як культуварі, інші ж приймають за підвидові таксони різного рангу, синоніми видів або навіть окремі види. Яскравими прикладами цього є поширені у культурі форми *F. aspera* G. Forst. 'Parcellii' та *F. benghalensis* L. 'Krishnae' (див. у переліку видів). На нашу думку, ключовим критерієм тут має бути наявність таких форм у природі. Оскільки культуварі рослин, як відомо, є результатом скерованої селекції упродовж певної кількості поколінь, можливість прояву їхніх фенотипів у природі мінімальна. Якщо ж рослини з ключовими ознаками певного культувару є звичайними у природних популяціях виду, то цей культувар слід класифікувати як таксон підвидового рангу (підвид, різновид, форма) або синонім виду, залежно від ступеня стабільності й таксономічної значущості його діагностичних ознак. У цьому разі, однак, не слід відкидати ймовірність натуралізації культурних форм як поза межами природного ареалу виду, так і всередині нього, що може призвести до неможливості встановлення первинного походження такої форми.

Класифікація досліджених нами видів згідно зі сучасною системою роду [4] показала, що більшість із них (51,9 %) належить до підроду *Urostigma* (Gasp.) Miq., один вид – до підроду *Pharmacosycea* (Miq.) Miq., а решта видів розподілені приблизно порівну між підродами *Ficus* L., *Synoecia* (Miq.) Miq., *Sycidium* (Miq.) Mildbr. & Burret і *Sycomorus* (Gasp.) Miq. Такий розподіл загалом узгоджується із загальним розподілом кількості видів фікусів між підродами [4].

Більшість досліджених нами рослин представлені деревами або кущами. Низка видів (6 видів, 11,5 %) має ліаноподібну форму росту; це види підроду *Synoecia* та один вид підроду *Sycidium*. Слід зазначити, що хоча для видів підроду *Urostigma* характерна геміепіфітна форма росту, в умовах культури вони зазвичай представлені вільностоячими деревами [4].

Залежно від території природного ареалу, досліджені нами види можна розділити на кілька груп: (1) види, які поширені переважно на материковій частині Азії та у Середземномор'ї (11 видів, або 21,2 %); (2) види, які займають материкову й острівну частини Азії, Малайський архіпелаг і прилеглі острови (17 видів, 32,7 %); (3) виключно острівні види (3 види, 5,8 %); (4) ендеми Австралії (4 види, 7,7 %); (5) види, поширені в Африці, на Аравійському півострові та прилеглих островах (14 видів, 26,9 %); (6) неотропічні види (3 види, 5,8 %). Деякі види (*F. benjamina* L., *F. carica* L., *F. elastica* Roxb., *F. sycomorus* L. тощо) широко культивуються в умовах тропіків і субтропіків, унаслідок чого можлива їхня часткова або повна натуралізація та розширення ареалу [10, 21].

Далі наведено систематичний перелік досліджених нами рослин. Валідні назви (згідно з доступними нам джерелами) позначені прямим напівжирним шрифтом, синоніми – курсивом. Назви установ, де збирався матеріал, наведено у скороченому вигляді (повну назву див. у розділі **Матеріали та методи**). У разі наявності спірних питань до окремих таксонів додані коментарі.

Підрід *FICUS* L.Секція *Ficus* L.Підсекція *Ficus* L.**1. *Ficus johannis* Boiss. subsp. *afghanistanica* (Warb.) Browicz**

Ficus afghanica (M. Popov) Drobov; *F. afghanistanica* Warb.; *F. carica* L. var. *afghanica* M. Popov.

Життєва форма: кущі до 3–4 м заввишки, листопадні.

Природний ареал: Афганістан, Іран, Таджикистан, Туркменістан.

Територія збору: БС Фоміна, ДБС (як *F. afghanistanica*).

Даний вид описано під наведеною нами назвою у 153-му виданні “Флора Ірану” [6]. Однак К. Берг та Е. Корнер [4] включають у підсекцію *Ficus* тільки три види – *F. carica* L., *F. iidaiana* Wilson та *F. palmata* Forssk. Згідно з Н. Ронстед та ін. [25], *F. johannis* можна вважати синонімом *F. carica*.

2. *Ficus carica* L.

Ficus caprificus Risso; *F. carica* L. var. *caprificus* (Risso) Tschirch & Ravasini.

Життєва форма: дерева до 10 м заввишки або кущі, листопадні.

Природний ареал: Середземномор’я до Афганістану, Зах. Азія, Туреччина.

Територія збору: БС Франка, БС Фоміна, НБС, ДБС.

3. *Ficus palmata* Forssk.

Ficus caricoides Roxb.; *F. forsskalii* Vahl; *F. morifolia* Forssk.; *Ficus palmata* Forssk. var. *morifolia* (Forssk.) Warb.; *F. palmata* var. *petitiana* (A. Rich.) Fiori; *F. palmata* var. *pseudocarica* (Miq.) Fiori; *F. palmata* var. *pseudocarica* (Miq.) Warb.; *F. palmata* var. *somalensis* Warb.; *F. palmata* var. *stipitata* Warb.; *F. petitiana* A. Rich.; *F. pseudocarica* Miq.; *F. pseudocarica* var. *tomentosa* A. Rich.; *F. pseudosycomorus* Decne.

Життєва форма: кущі до 5 м заввишки, листопадні. Вид морфологічно дуже схожий на *F. carica*.

Природний ареал: Сх. Африка, Саудівська Аравія, Непал, Індія. Матеріал з Індії класифікується як *F. palmata* subsp. *virgata* (Roxb.) Browicz [9].

Територія збору: БС Фоміна, ДБС.

Підсекція *Frutescentiae* Sata**4. *Ficus deltoidea* Jack subsp. *deltoidea***

Erythrogynе lutescens (Desf.) Vis. ex Gasp.; *Ficus deltoidea* Jack var. *angustifolia* (Miq.) Corner; *F. deltoidea* var. *angustifolia* f. *angustissima* Corner; *F. deltoidea* var. *arenaria* Corner; *F. deltoidea* var. *bilobata* Corner; *F. deltoidea* var. *borneensis* Corner; *F. deltoidea* var. *borneensis* f. *subhirsuta* Corner; *F. deltoidea* var. *kunstleri* (King) Corner; *F. deltoidea* var. *lutescens* (Desf.) Corner; *F. deltoidea* var. *lutescens* f. *longipedunculata* Corner; *F. deltoidea* var. *lutescens* f. *subsessilis* (Miq.) Corner; *F. deltoidea* var. *peltata* Corner; *F. deltoidea* var. *recurvata* Kochummen; *F. deltoidea* var. *trengganuensis* Corner; *F. diversifolia* Blume; *F. diversifolia* var. *kunstleri* King; *F. diversifolia* var. *latissima* Miq.; *F. diversifolia* var. *lutescens* (Desf.) King; *F. diversifolia* var. *subsessilis* Miq.; *F. diversifolia* var. *ovoidea* (Jack) King; *F. lutescens* Desf.; *F. ovoidea* Jack; *F. ovoidea* var. *lutescens* (Desf.) Kuntze; *F. retusa* L. var. *ovoidea* (Jack) Miq.; *F. sideroxyliifolia* Griff.; *F. spathulata* Miq.; *Synoecia diversifolia* (Blume) Miq.; *S. diversifolia* f. *angustifolia* Miq.; *S. diversifolia* var. *angustifolia* (Miq.) Miq.; *Urostigma ovoidum* (Jack) Miq.

Життєва форма: наземні, епіфітні або епілітні кущі заввишки до 3 м або наземні дерева заввишки до 7–10 м, вічнозелені. Підвид характеризується значною варіацією морфологічних ознак листків.

Природний ареал: Таїланд, Малайський архіпелаг.

Територія збору: БС Франка.

5. *Ficus erecta* Thunb.

Ficus beecheyana Hook. & Arn.; *F. beecheyana* f. *koshunensis* (Hayata) Sata; *F. beecheyana* f. *tenuifolia* Sata; *F. beecheyana* var. *koshunensis* (Hayata) Sata; *F. erecta* Thunb. var. *beecheyana* (Hook. & Arn.) King; *F. erecta* var. *beecheyana* f. *koshunensis* (Hayata) Corner; *F. erecta* f. *sieboldii* (Miquel) Corner; *F. erecta* var. *sieboldii* (Miq.) King; *F. koshunensis* Hayata; *F. maruyamensis* Hayata; *F. pumila* Thunb.; *F. sieboldii* Miq.; *F. tenax* Blume.

Життєва форма: кущі або дерева до 5–7 м заввишки, листопадні або напіввічнозелені.

Природний ареал: Бангладеш, Бутан, Індокитай, Китай, Корея, острови Рюкю, Таїланд, Тайвань, Японія.

Територія збору: БС Франка, БС Фоміна, НБС, ДБС.

6. *Ficus formosana* Maxim.

Ficus formosana Maxim. f. *lageniformis* (H. Lév. & Vaniot) C.Y. Wu; *F. formosana* f. *shimadae* Hayata; *F. formosana* var. *shimadae* (Hayata) W.C. Chen; *F. lageniformis* H. Lév. & Vaniot; *F. taiwaniana* Hayata.

Життєва форма: кущі до 3 м заввишки, вічнозелені.

Природний ареал: Китай, Тайвань, Пн. В'єтнам.

Територія збору: НБС.

Підрід *SYNOECIA* (MIQ.) MIQ.

Секція *Kissosycea* Miq.

7. *Ficus hederacea* Roxb.

Ficus cantoniensis E. Bod. ex H. Lév.; *F. scandens* Roxb.

Життєва форма: кущі або ліаноподібні кущі, вічнозелені. Характерний функціональний диморфізм пагонів і листків: повзучі пагони, призначені для захоплення території, мають адвентивні корені-причіпки та дрібні листки з тонкою асиметричною пластинкою (т. зв. “батифілі”); неповзучі плагіотропні пагони, на яких утворюються сиконії, мають більші листки зі шкірястою симетричною пластинкою (“акрофілі”). На окремих екземплярах рослин один тип пагонів (і листків) може бути нерозвинений або наявні перехідні їхні форми [4].

На досліджених нами екземплярах були наявні лише повзучі пагони з листками-батифілами.

Природний ареал: Бутан, Індія, Лаос, М'янма, Непал, Таїланд.

Територія збору: НБС, ДБС.

Секція *Rhizocladus* Endl.

Підсекція *Plagiostigma* (Miq.) C.C. Berg

8. *Ficus pumila* L.

F. awkeotsang Makino; *Ficus hanceana* Maxim.; *F. nagayamai* Yamamotu; *F. pumila* × *carica* Condit; *F. repens* Rottler; *F. scandens* Lam.; *F. stipulata* Thunb.; *F. vestita* Desf.; *Tenorea heterophylla* Gasp.; *Varinga repens* Raf.

Життєва форма: кущі або ліаноподібні кущі, вічнозелені. Характерний диморфізм пагонів і листків, як у *F. hederacea* (див. вище).

Серед досліджуваних нами рослин траплялися екземпляри як з одним, так і з двома типами пагонів.

Природний ареал: В'єтнам, Індокитай, Китай, Корея, острови Рюкю, Тайвань, Японія.

Територія збору: БС Франка, БС Фоміна, НБС, ДБС.

Виділяють два різновиди на основі морфологічних особливостей листків і сиконіїв: *F. pumila* var. *pumila* та *F. pumila* var. *awkeotsang* (Makino) Corner [11, 29]. Досліджені нами екземпляри можна віднести до першого з цих різновидів, але для більш точного визначення необхідна наявність сиконіїв. Однак К. Берг та Е. Корнер [4] не наводять будь-яких підвидових таксонів *F. pumila*.

9. *Ficus sarmentosa* Buch.-Ham. ex J.E. Sm.

Ficus cabur Buch.-Ham. ex J.E. Sm.; *F. foveolata* Wall. ex Miq.

Життєва форма: кущі або ліаноподібні кущі з повзучими пагонами, вічнозелені.

На дослідженому нами екземплярі були наявні лише повзучі пагони.

Природний ареал: Пд., Пд.-Сх. та Сх. Азія.

Територія збору: НБС.

Існує низка різновидів (varieties) цього виду, які розрізняються на основі ознак генеративних і вегетативних органів [9, 29], але не можуть бути повністю ідентифіковані у нашому дослідженні, оскільки не мають сиконіїв на рослині.

Підсекція *Punctulifoliae* Sata

10. *Ficus sagittata* J. König ex Vahl

Ficus adhaerens Miq.; *F. bordenii* Merr.; *F. compressicaulis* Blume; *F. crininervia* Miq.; *F. lanoensis* Merr. ex Sata; *F. leptocarpa* Steud. var. *adhaerens* (Miq.) Miq.; *F. leptocarpa* var. *borneensis* Miq.; *F. leptocarpa* var. *crassa* Miq.; *F. leptocarpa* var. *oligosperma* (Miq.) Miq.; *F. leptocarpa* var. *subglabra* Miq.; *F. leptocarpa* var. *timorensis* Miq.; *F. oligosperma* Miq.; *F. radicans* Desf.; *F. ramentacea* Roxb.; *F. ramosii* Merr. ex Sata; *F. rigescens* Miq.; *F. rubrocarpa* Elmer; *F. sagittata* J. König ex Vahl var. *adhaerens* (Miq.) Corner; *F. sagittata* var. *minor* Corner; *F. sagittata* var. *oligosperma* (Miq.) Corner; *F. subrigida* Miq.; *F. ayabensis* Elmer; *Pogonotrophe rigida* Miq.

Життєва форма: дерева, ліаноподібні кущі або епіфітні ліани, вічнозелені.

Досліджені екземпляри мали форму ліаноподібних кущів.

Природний ареал: Континентальна Азія (Бангладеш, Індія, Індокитай, Китай, М'янма, Таїланд), Малайський архіпелаг.

Територія збору: БС Франка, НБС.

11. *Ficus villosa* Blume

Ficus barbata Wall. ex Miq.; *F. barbata* var. *glabriuscula* Miq.; *F. dives* Miq.; *F. grosivenis* Miq.; *F. hirsuta* Wall. ex Miq.; *F. jaroensis* Merr.; *F. lagunensis* Merr.; *F. lanata* Miq.; *F. propinqua* Merr.; *F. villosa* Blume var. *appressa* Corner; *F. villosa* var. *subglobosa* Corner; *F. villosa* var. *tonsa* Corner.

Життєва форма: ліаноподібні кущі з повзучими пагонами, вічнозелені.

Природний ареал: Континентальна Азія (Індія, Індокитай, Пд. Китай, М'янма, Таїланд), Малайський архіпелаг.

Територія збору: НБС.

Підрид *SYCIDIUM* (MIQ.) MILDBR. & BURRET

Секція *Sycidium* Miq.

12. *Ficus aspera* G. Forst. f. *parcellii* (Veitch ex Cogn. & Marchal) J.E. Burrows

Artocarpus cannonii W. Bull ex Van Houtte; *Ficus cannonii* (W. Bull ex Van Houtte) N.E. Br.; *F. palcellii* Veitch ex Cogn. & Marchal.

Життєва форма: дерева до 15 м заввишки або кущі, вічнозелені.

Природний ареал: острови Вануату.

Територія збору: БС Фоміна, НБС.

Зазвичай наведена форма зі строкатими листками вважається культиваром *F. aspera* 'Parcellii' [16]. Однак Дж. Барроус [7] надав цьому таксону ранг форми, оскільки строкатість листків притаманна також рослинам *F. aspera*, які ростуть у природі. У зв'язку із цим назва "parcellii" іноді навіть розглядається як синонім *F. aspera* [26].

13. *Ficus montana* Burm. f.

Ficus ampelas Burm.f. var. *bogoriensis* (Koord. & Valeton) Hochr. f. *microcarpa* Hochr.; *F. biglandulosa* Miq.; *F. copiosa* auct. non Steud.; *F. humilis* Roxb.; *F. inconstans* Miq.; *F. madurensis* Miq.; *F. madurensis* var. *angustifolia* Comer; *F. montana* Burm. f. var. *purpurascens* (Blume) Corner; *F. quercifolia* Lodd.; *F. quercifolia* Roxb.; *F. quercifolia* var. *aspera* Koord. & Valeton; *F. quercifolia* var. *humilis* (Roxb.) King; *F. quercifolia* var. *inconstans* (Miq.) Ridl.; *F. polycarpa* Roxb. var. *latifolia* Miq.; *F. purpurascens* Blume; *F. sclerocoma* Miq.; *F. smaragdina* S. Moore.

Життєва форма: напівпростратні або ліаноподібні кущі з повзучими пагонами, іноді невеликі дерева, вічнозелені.

Досліджені нами екземпляри представлені ліаноподібними кущами з повзучими пагонами.

Природний ареал: Індія (?), Індокитай, М'янма, Таїланд, Малайський архіпелаг.

Територія збору: БС Фоміна, НБС.

14. *Ficus ulmifolia* Lam.

Covellia ulmifolia (Lam.) Gasp.; *Ficus asperrima* auct. non Roxb.; *F. blepharostoma* Warb.; *F. difformis* Lam.; *F. heterophylla* Blanco; *F. hispida* Blanco; *F. hispida* var. *hastata* Blanco; *F. hispida* var. *linearis* Blanco; *F. quercifolia* auct. non Roxb.; *F. sinuosa* Miq.; *F. sinuosa* var. *integrifolia* Miq.; *F. sparsifolia* Merr.; *F. ulmifolia* Lam. f. *integra* Sata; *F. ulmifolia* f. *sinuosa* (Miq.) Sata; *F. velascoi* Merr. ex Sata.

Життєва форма: кущі або дерева до 6 м заввишки, вічнозелені.

Досліджений нами екземпляр мав форму куща.

Природний ареал: Філіппіни.

Територія збору: БС Фоміна.

Секція *Palaeomorphe* King

15. *Ficus tinctoria* G. Forst. subsp. *gibbosa* (Blume) Corner

Ficus ampelas J. König ex Roxb.; *F. angulata* Miq.; *F. angustata* Miq.; *F. clarkei* King; *F. cuneata* Blume; *F. cuspidifera* Miq.; *F. difformis* auct. non Lam.; *F. excelsa* (Miq.) Miq.; *F. excelsa* Vahl; *F. gibbosa* Blume; *F. gibbosa* var. *cuneata* (Blume) Miq.; *F. gibbosa* var. *cuspidifera* (Miq.) King; *F. gibbosa* var. *dodonaeifolia* Miq.; *F. gibbosa* var. *latifolia* Miq.; *F. gibbosa* var. *parasitica* (Willd.) King; *F. gibbosa* var. *pygmaea* Miq.; *F. gibbosa* var. *rigida* (Blume) Miq.; *F. gibbosa* var. *rigida* (Blume) Valeton; *F. gibbosa* var. *tuberculata* (Miq.) King; *F. gibbosa* var. *unigibba* Miq.; *F. irregularis* Steud.; *F. michelii* H. Lév.; *F. paradoxa* Blume; *F. parasitica* J. König ex Willd.; *F. pereng* Steud.; *F. pervia* Miq.; *F. pseudobotryoides* H. Lév. & Vaniot; *F. reticulata* Thunb.; *F. rhomboidalis* H. Lév. & Vaniot; *F. rhomboidalis* Vahl; *F. rigida* Blume; *F. scabriuscula* Sm.; *F. sclerophylla* Roxb.; *F. subobliqua* Miq.; *F. subobliqua* var. *latiuscula* Miq.; *F. tinctoria* G. Forst. subsp. *gibbosa* (Blume) Corner var. *cuspidifera* (Miq.) Chithra; *F. tinctoria* subsp. *gibbosa* var. *rigida* (Miq.) Corner; *F. tinctoria* subsp. *parasitica* (Willd.) Corner; *F. tuberculata* Roxb.; *F. volubilis* (Dalzell) King; *Urostigma excelsum* Miq.; *U. volubile* Dalzell.

Життєва форма: кущі або дерева до 15 м заввишки, іноді геміепіфітні, вічнозелені.

Природний ареал: Материкова частина Пд. і Пд.-Сх. Азії, Шрі-Ланка, Тайвань, Малайський архіпелаг.

Територія збору: БС Франка, НБС, ДБС (як *F. gibbosa*).

Рослини, які культивуються у Ботанічному саду ЛНУ ім. Івана Франка під назвою *F. kerchotea* Roxb. (у доступних нам джерелах цієї назви не виявлено), морфологічно дуже схожі на цей вид. Однак для точного визначення їхнього виду необхідна наявність сиконіїв.

16. *Ficus virgata* Reinw. ex Blume

Ficus decaisneana Miq.; *F. decaisneana* var. *firmula* (Miq.) King; *F. decaisneana* var. *trymatocarpa* (Miq.) King; *F. ellipsoidea* Miq.; *F. esmeralda* F.M. Bailey; *F. firmula* Miq.; *F. gibbosa* auct. non Blume; *F. inaequifolia* Elmer; *F. insularis* Miq.; *F. magnifica* Elmer; *F. philippinensis* Miq.; *F. philippinensis* f. *magnifica* Sata; *F. philippinensis* f. *obovata* Sata; *F. philippinensis* f. *setibracteata* (Elmer) Sata; *F. philippinensis* var. *sessilis* Bureau; *F. pinkiana* F. Muell.; *F. setibracteata* Elmer; *F. trymatocarpa* Miq.; *F. virgata* Reinw. ex Blume var. *philippinensis* (Miq.) Corner; *F. virgata* var. *sessilis* (Bureau) Corner; *Grossularia domestica* Rumph.; *Urostigma virgatum* (Reinw. ex Blume) Miq.

Життєва форма: дерева до 30 м заввишки, іноді (гемі)епіфітні, вічнозелені.

Природний ареал: острови Рюкю, Тайвань, Малайський архіпелаг, Пн.-Сх. Австралія, Соломонові острови, Нова Каледонія, Вануату.

Територія збору: БС Фоміна.

Підрід SYCOMORUS (GASP.) MIQ.

Секція *Sycomorus* (Gasp.) Miq.

Підсекція *Sycomorus* (Gasp.) Miq.

17. *Ficus mucoso* Ficalho

Ficus corylifolia De Wild. & T. Durand; *F. corylifolia* var. *glabrescens* Warb.; *F. sidi-folia* Hiern.

Життєва форма: дерева до 30-40 м заввишки, вічнозелені.

Природний ареал: Африка (Ангола, Конго, Ефіопія, Танзанія, Гвінея-Бісау).

Територія збору: НБС.

18. *Ficus racemosa* L.

Covellia glomerata (Roxb.) Miq.; *C. lanceolata* (Buch.-Ham. ex Roxb.) Miq.; *C. mollis* Miq.; *Ficus acidula* King; *F. chittagonga* Miq.; *F. glomerata* Roxb.; *F. glomerata* var. *chittagonga* (Miq.) King; *F. glomerata* var. *elongata* King; *F. glomerata* var. *miquellii* King; *F. glomerata* var. *mollis* (Miq.) King; *F. goolerea* Roxb.; *F. henrici* King; *F. lanceolata* Buch.-Ham. ex Roxb.; *F. lucescens* Blume; *F. mollis* (Miq.) Miq.; *F. racemosa* L. var. *elongata* (King) M.F. Barrett; *F. racemosa* var. *miquellii* (King) Corner; *F. racemosa* var. *mollis* (Miq.) M.F. Barrett; *F. racemosa* var. *vesca* (F. Muell. ex Miq.) M.F. Barrett; *F. semicostata* F.M. Bailey; *F. trichocarpa* Decne.; *F. trichocarpa* f. *glabrescens* Engl.; *F. vesca* F. Muell. ex Miq.; *Urostigma lucescens* (Blume) Miq.

Життєва форма: дерева до 30 м заввишки, вічнозелені.

Природний ареал: Пд., Пд.-Сх. та Сх. Азія, Малайський архіпелаг, Австралія.

Територія збору: ДБС (як *F. glomerata*).

19. *Ficus sur* Forssk.

Ficus beniensis De Wild.; *F. brassii* Sabine; *F. capensis* Thunb.; *F. capensis* var. *beniensis* (De Wild.) Lebrun; *F. capensis* var. *guineensis* (Miq.) Miq.; *F. capensis* var. *itu-riensis* (De Wild.) Lebrun; *F. capensis* var. *mallotocarpa* (Warb.) Mildbr. & Burret; *F. capensis* var. *mallotocarpa* f. *pubifolia* Mildbr. & Burret; *F. capensis* var. *ostiolata* (De Wild.)

Lebrun; *F. capensis* var. *pubescens* De Wild. & T. Durand; *F. capensis* var. *trichoneura* Wab.; *F. clethrophylla* Hiern; *F. erubescens* Warb.; *F. gongoensis* De Wild.; *F. guineensis* (Miq.) Stapf; *F. ituriensis* De Wild.; *F. kondeensis* Warb.; *F. lichtensteinii* Link; *F. mallotocarpa* Warb.; *F. mallotocarpa* var. *trichoneura* (Warb.) A. Peter; *F. munsae* Warb.; *F. ostiolata* De Wild.; *F. ostiolata* var. *brevipedunculata* De Wild.; *F. panifica* Delile; *F. plateiocarpa* Warb.; *F. riparia* A. Rich.; *F. stellulata* Warb. var. *glabrescens* Warb.; *F. sycomorus* L. var. *alnea* Hiern; *F. sycomorus* var. *polybotrya* Hiern; *F. sycomorus* var. *prodigiosa* Hiern; *F. sur* Forssk. var. *erythrae* Fiori; *F. thonningiana* (Miq.) Miq.; *F. villosipes* Warb.; *Sycomorus capensis* (Thunb.) Miq.; *S. capensis* f. *guineensis* (Miq.) Miq.; *S. guineensis* Miq.; *S. panifica* Miq.; *S. riparia* Miq.; *S. sur* (Forssk.) Miq.; *S. thonningiana* Miq.

Життєва форма: дерева до 25-30 м заввишки, вічнозелені.

Природний ареал: Африка, острови Зеленого Мису, Гвінейська затока, Ємен.

Територія збору: БС Фоміна, ДБС (як *F. capensis*).

20. *Ficus sycomorus* L.

Ficus chanas Forssk.; *F. cocculifolia* Baker; *F. cocculifolia* subsp. *sakalavarum* (Baker) Perrier; *F. cocculifolia* var. *sakalavarum* (Baker) Perrier; *F. comorensis* Warb.; *F. damarensis* Engl.; *F. gnaphalocarpa* (Miq.) A. Rich.; *F. integrifolia* Sim; ?*F. sakalavarum* Baker; *F. scabra* Sim; *F. trachyphylla* (Miq.) Miq.; *Sycomorus antiquorum* Gasp.; *S. gnaphalocarpa* Miq.; *S. rigida* Miq.; *S. trachyphylla* Miq.

Виділено два підвиди (***F. sycomorus* subsp. *sycomorus* L.** та ***F. sycomorus* subsp. *gnaphalocarpa* (Miq.) C.C. Berg**), які розрізняються за місцем розташування сиконіїв на рослині [5, 28]. Досліджені нами екземпляри не утворювали сиконіїв, тому встановити їхню приналежність до конкретного підвиду не вдалося.

Життєва форма: дерева до 15-20 м заввишки, вічнозелені.

Природний ареал: Пд., Пд.-Зх. та Зх. Африка, Мадагаскар, острови Зеленого Мису, Аравійський півострів.

Територія збору: БС Фоміна, НБС, ДБС.

21. *Ficus vallis-choudae* Delile

Ficus schweinfurthii Miq.; *F. vallis-choudae* var. *pubescens* A. Peter; *Sycomorus schimperiana* Miq.

Життєва форма: дерева до 10-20 м заввишки, вічнозелені.

Природний ареал: Африка (Замбія, Малаві, Мозамбик, Зімбабве до Ефіопії та Гвінеї).

Територія збору: ДБС.

Підсекція *Neomorphe* (King) C.C. Berg

22. *Ficus auriculata* Lour.

Covellia macrophylla (Roxb. & Buch.-Ham. ex J.E. Sm.) Miq.; ?*Ficus hainanensis* Merr. & Chun.; *F. macrocarpa* H. Lév. & Vaniot; *F. macrophylla* Roxb. & Buch.-Ham. ex J.E. Sm.; *F. oligodon* Miq.; *F. pomifera* Wall. ex King; *F. regia* Miq.; *F. rotundifolia* Roxb.; *F. roxburghii* Wall. ex Steud.; *F. sclerocarpa* Griff.

Життєва форма: дерева до 15–20 м заввишки, листопадні.

Природний ареал: Пд.-Сх. Азія (від Пакистану до Пд. Китаю), Індокитай, Малайський півострів.

Територія збору: БС Франка (як *F. roxburghii*).

Один із екземплярів рослин, які культивуються у ботанічному саду під назвою *F. roxburghii*, імовірно, належить до *F. vasta* (див. нижче).

Секція *Sycocarpus* Miq.Підсекція *Sycocarpus* Miq.**23. *Ficus hispida* L. f.**

Covellia assamica Miq.; *C. courtallensis* Miq.; *C. daemonum* (J. König ex Vahl) Miq.; *C. dasycarpa* Miq.; *C. hispida* (L.f.) Miq.; *C. oppositifolia* (Roxb.) Gasp.; *C. setulosa* Miq.; *C. wightiana* Miq.; *Ficus compressa* S.S. Chang; *F. courtallensis* (Miq.) Baill.; *F. daemonum* J. König ex Vahl; *F. fecunda* Blume; *F. goolereea* Roxb.; *F. heterostyla* Merrill; *F. hispida* L.f. f. *borneensis* Miq.; *F. hispida* f. *obovifolia* Hochr.; *F. hispida* var. *badiostrigosa* Corner; *F. hispida* var. *incana* Kuntze; *F. hispida* var. *rubra* Corner; *F. hispida* var. *viridis* Kuntze; *F. hispidioides* S. Moore; *F. letacqui* H. Lév. & Vaniot; *F. mollis* Willd.; *F. oppositifolia* Roxb.; *F. perinteregam* Pennant; *F. poilanei* Gagnep.; *F. prominens* Wall. ex Miq.; *F. sambucixylon* H. Lév. & Vaniot; *F. scabra* Jacq.; *F. setistyla* Warb.; *F. symphytifolia* Lam.; *Gonusuke daemonum* (J. König ex Vahl) Raf.; *G. hispida* (L.f.) Raf.; *G. scabra* (Jacq.) Raf.; *Sycomorpha roxburghii* Miq.

Життєва форма: кущі або дерева до 15 м заввишки, вічнозелені.

Природний ареал: Пд.-Сх. Азія, Шрі-Ланка, Малайський архіпелаг, Нова Гвінея, Пн. Австралія.

Територія збору: БС Фоміна, НБС.

24. *Ficus septica* Burm. f.

Covellia leucantatoma (Poir.) Miq.; *C. leucopleura* (Blume) Miq.; *C. radiata* (Decne.) Miq.; *C. rapiformis* (Roxb.) Miq.; *C. stictocarpa* Miq.; *C. venosa* (Willd.) Miq.; *Cystogyne leucosticta* (Spreng.) Gasp.; *Ficus brunnea* Merr.; *F. casearia* F. Muell. ex Benth.; *F. didymophylla* Warb.; *F. geminifolia* Miq.; *F. haullii* Blanco; *F. kaukauensis* Hayata; *F. laccifera* auct. non Roxb.; *F. laxiramea* Elmer; *F. leucantatoma* Poir.; *F. leucopleura* Blume; *F. leucosticta* Spreng.; *F. linearis* Merr.; *F. oldhamii* Hance; ?*F. paludosa* Perr.; *F. philippinensis* Bonard ex Hérincq; *F. radiata* Decne.; *F. rapiformis* Roxb.; *F. septica* Burm.f. var. *cauliflora* Corner; *F. septica* var. *salicifolia* Corner; *F. stictocarpa* (Miq.) Miq.; *F. venosa* Willd.; *F. verrucosa* Vahl.

Життєва форма: кущі або дерева до 25 м заввишки, вічнозелені.

Природний ареал: Пд.-Сх. Азія, острови Рюкю, Малайський архіпелаг, Нова Гвінея, Австралія (Квінсленд), острови Вануату.

Територія збору: НБС.

Підрід *PHARMACOSYCEA* (MIQ.) MIQ.**Секція *Oreosyceae* (Miq.) Miq.**Підсекція *Pedunculatae* Sata**25. *Ficus callosa* Willd.**

Ficus basidentula Miq.; *F. cinerascens* Thwaites; *F. cordatifolia* Elmer; *F. longespathulata* Sata; *F. longespathulata* var. *elongatospathulata* Sata; *F. longespathulata* var. *grandifolia* Sata; *F. malunuensis* Warb.; *F. porteana* Regel; *F. scleroptera* Miq.

Життєва форма: кущі або дерева до 45 м заввишки, вічнозелені.

Природний ареал: Пд., Пд.-Сх. та Сх. Азія, Малайський архіпелаг.

Територія збору: БС Франка (як *F. porteana*).

Підрід *UROSTIGMA* (GASP.) MIQ.**Секція *Americanae* Miq.****26. *Ficus crocata* (Miq.) Miq.**

Ficus albotomentosa Lundell; *F. campbellii* I.M. Johnst.; *F. combsii* Warb.; *F. coronata* Pittier; *F. ernstiana* Pittier; *F. erratica* Standl.; *F. galeata* Lundell; *F. goldmannii* Standl.;

F. gramlotensis Dugand; *F. hartii* Warb.; *F. hartii* var. *tumacana* Durand; *F. havanensis* Rossberg; *F. hemsleyana* Standl.; *F. intersector* Pittier; *F. iturbei* Pittier; *F. leavensii* I.M. Johnst.; *F. leavensii* var. *thinophila* I.M. Johnst.; *F. maximiliana* (Miq.) Mart. ex Miq.; *F. mitrophora* Warb.; *F. morazaniana* W.C. Burger; *F. perez-arbelaezii* Durand; *F. pittieri* Standl.; *F. sanguinosa* Durand; *F. squamulosa* Pittier; *F. standleyana* Durand; *F. tomentella* (Miq.) Miq.; *F. trigonata* auct. non L.; *F. usiacurina* Durand; *F. venosissima* Lundell; *F. verrucosa* (Liebm.) Hemsl.; *F. williamsii* Standl.; *F. yucatanensis* Standl.; *Urostigma crocatum* Miq.; *U. maximilianum* Miq.; *U. tomentellum* Miq.; *U. verrucosum* Liebm.

Життєва форма: дерева, наземні або геміепіфітні.

Природний ареал: Мексика, острови Карибського моря, Центральна Америка, Пн. та Зх. Південна Америка.

Територія збору: БС Фоміна.

27. *Ficus luschnathiana* (Miq.) Miq.

Ficus diabolica Herter; *F. diabolica* f. *laurina* Herter; *F. diabolica* f. *major* Herter; *F. diabolica* f. *minor* Herter; *F. erubescens* Warb. ex Glaz.; *F. horquetensis* Chodat; *F. monckii* Hassl.; *F. monckii* f. *subcuneata* Hassl.; *F. monckii* var. *san-martinianus* Parodi; *F. speciosus* Rojas Acosta; *Urostigma luschnathianum* Miq.

Життєва форма: дерева до 15 м заввишки, геміепіфітні або наземні (у культурі), вічнозелені.

Природний ареал: Пд. Америка: Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай.

Територія збору: БС Фоміна, НБС.

28. *Ficus petiolaris* Kunth

Ficus palmeri S. Watson; *F. petiolaris* Kunth subsp. *brandegeei* (Standl.) Felger & Lowe; *F. petiolaris* subsp. *palmeri* (S. Watson) Felger & Lowe; *Urostigma petiolaris* (Kunth) Miq.

Життєва форма: дерева до 8–30 м заввишки, вічнозелені.

Природний ареал: Пн. Мексика.

Територія збору: БС Франка, ДБС (як *F. palmeri*).

М. Грандтнер [17] приймав *F. petiolaris* subsp. *brandegeei* та *F. petiolaris* subsp. *palmeri* як валідні таксони, однак роком пізніше [24] їх було зведено до синонімів.

Секція *Urostigma* (Gasp.) Endl.

Підсекція *Urostigma* (Gasp.) C.C. Berg

29. *Ficus lacor* Buch.-Ham.

Іноді цей вид приймається за синонім *F. virens* Aiton [8, 9]. Однак К. Берг і Е. Корнер [4] та інші вчені-систематики [9] присвоюють статус синоніма *F. virens* лише деяким різновидам (varieties) цього виду, а також *F. lacor* auct. non Buch.-Ham. (див. нижче).

Життєва форма: дерева до 30–35 м заввишки, геміепіфітні або наземні, листопадні.

Природний ареал: Бутан, Індія, Індокитай, М'янма, Непал.

Територія збору: БС Фоміна.

30. *Ficus religiosa* L.

Ficus affiniior Griff.; *F. caudata* Stokes; *F. peepul* Griff.; *F. religiosa* L. var. *cordata* Miq.; *F. religiosa* var. *rhynchophylla* (Wall. ex Steud.) Miq.; *F. rhynchophylla* Wall. ex Steud.; *F. superstitiosa* Link; *Urostigma affine* Miq.; *U. religiosum* (L.) Gasp.

Життєва форма: дерева до 25–35 м заввишки, геміепіфітні або наземні, листопадні або вічнозелені.

Природний ареал: материкова частина Пд.-Сх. Азії, Шрі-Ланка.

Територія збору: БС Франка, БС Фоміна, НБС, ДБС.

31. *Ficus salicifolia* Vahl (?)

Ficus cordata Thunb. subsp. *salicifolia* (Vahl) C.C. Berg; *F. eucalyptoides* Battand. & Trabut; *F. indica* Forssk.; *F. pretoriae* Burt-Davy; *F. religiosa* Forssk.; *F. salicifolia* Vahl var. *australis* Warb.; *F. teloukat* Battand. & Trabut; *Urostigma salicifolium* (Vahl) Miq.

Життєва форма: дерева до 15(-35) м заввишки або кущі, вічнозелені.

Природний ареал: Сх. Африка, Південь Аравійського півострова, Сокотра, Алжир.

Територія збору: ДБС.

Видова приналежність досліджених нами екземплярів є під сумнівом, оскільки вони не перейшли до генеративної стадії розвитку. Для точного визначення їхнього виду необхідна наявність сиконіїв.

32. *Ficus virens* Aiton (?)

?*Ficus ampla* Kunth & C.D. Bouché; *F. apiculata* (Miq.) Miq.; *F. carolinensis* Warb.; *F. caulobotrya* Miq. var. *fiasei* (Miq.) Miq.; *F. cunninghamii* (Miq.) Miq.; *F. fraseri* (Miq.) F. Muell.; *F. glabella* Blume; *F. glabella* f. *grandifolia* Miq.; *F. glabella* var. *nesophila* (Miq.) K. Schum.; *F. glabella* auct. non Blume; *F. infectoria* Roxb.; *F. infectoria* var. *aegeiophylla* (Miq.) Miq.; *F. infectoria* var. *cunninghamii* (Miq.) Domin; *F. infectoria* var. *forbesii* King; *F. infectoria* var. *fraseri* (Miq.) Domin; *F. infectoria* var. *lambertiana* (Miq.) King; *F. infectoria* var. *psychotriifolia* (Miq.) Domin; *F. infectoria* var. *wightiana* (Wall. ex Miq.) King; *F. infrafoliacea* Buch.-Ham. ex J.E. Sm.; *F. lacor* Buch.-Ham. var. *cunninghamii* (Miq.) M.F. Barrett; *F. lacor* var. *lambertiana* (Miq.) M.F. Barrett; *F. lacor* auct. non Buch.-Ham.; *F. lacor* Rehder; *F. lambertiana* (Miq.) Miq.; *F. lucescens* auct. non Blume; *F. lucescens* Alston; *F. monticola* Miq.; *F. nesophila* (Miq.) F. Muell.; *F. nitentifolia* S. Moore; *F. pilhasi* Sm.; *F. proluxa* G. Forst. var. *carolinensis* (Warb.) Fosberg; *F. psychotriifolia* (Miq.) Miq.; *F. saxophila* Blume var. *sublanceolata* Miq.; *F. scandens* Buch.-Ham.; *F. syringifolia* C. Fraser ex C. Moore; *F. terminalioides* Griff.; *F. terminalis* B. Heyne ex Roth; *F. timorensis* Decne.; *F. timorensis* (Miq.) Miq.; *F. virens* Aiton var. *glabella* (Blume) Corner; *F. virens* var. *sublanceolata* (Miq.) Corner; *F. wightiana* (Wall. ex Miq.) Benth.; *Urostigma accedens* Miq.; *U. aegeiophyllum* Miq.; *U. apiculatum* Miq.; *U. canaliculatum* Miq.; *U. cunninghamii* Miq.; *U. fraseri* Miq.; *U. glabellum* (Blume) Miq.; *U. infectorium* Miq.; *U. lambertianum* Miq.; *U. moritzianum* Miq.; *U. nesophilum* Miq.; *U. perseifolium* Miq.; *U. psychotriifolium* Miq.; *U. timorensis* Miq.; *U. wightianum* Wall. ex Miq.

Життєва форма: дерева до 35 м заввишки, геміепіфітні, листопадні або напіввічнозелені. Вид характеризується значною мінливістю морфологічних ознак.

Природний ареал: Пд., Пд.-Сх. та Сх. Азія, Шрі-Ланка, Каролінські острови, Соломонові острови, Малайський архіпелаг, Нова Гвінея, Пн. Австралія.

Територія збору: БС Франка (як *F. infectoria* Roxb.).

Видова приналежність досліджених нами екземплярів є сумнівною. Мікροструктурні особливості їхніх листків (зокрема, наявність папіл на поверхні трихом тощо) зближують їх із представниками дводомних видів фікусів (підроди *Ficus*, *Synoecia*, *Sycidium* і частково *Sycomorus*) [4].

Підсекція *Conosycea* (Miq.) C.C. Berg

33. *Ficus altissima* Blume (?)

Ficus laccifera Roxb.; *F. latifolia* Oken; *Urostigma altissimum* (Blume) Miq.; *U. lacciferum* (Roxb.) Miq.

Життєва форма: дерева до 40 м заввишки, геміепіфітні або наземні, вічно-зелені.

Природний ареал: Пд. і Пд.-Сх. Азія, Шрі-Ланка, Малайський архіпелаг.

Територія збору: НБС.

Видова приналежність дослідженого нами екземпляра під сумнівом. Для точного його визначення необхідна наявність сиконіїв.

34. *Ficus benghalensis* L.

Ficus banyana Oken; *F. chauvieri* G. Nicholson; *F. cotonaefolia* Vahl; *F. crassinervia* Kunth & C.D. Bouché; *F. indica* L.; *F. lasiophylla* Link; *F. umbrifera* Kunth & C.D. Bouché; *F. umbrosa* Salisb.; *Perula benghalensis* (L.) Raf.; *Urostigma benghalense* (L.) Gasp.

Життєва форма: дерева до 20 м заввишки, геміепіфітні або наземні (у культурі), вічнозелені.

Природний ареал: Індія, Пакистан.

Територія збору: БС Франка, БС Фоміна, НБС, ДБС.

К. Берг та Е. Корнер [4] включили до переліку синонімів цього виду також *F. benghalensis* L. var. *krishnae* (C. DC.) Corner та *F. krishnae* C. DC. Перша з цих двох назв на сьогодні іноді розглядається як окремий валідний таксон, а друга – його синонім [9]. Однак у доступних нам літературних джерелах зазначається про поширення цього різновиду лише в культурі [9, 16], унаслідок чого він часто вважається культиваром – *F. benghalensis* 'Krishnae' [16]. Зазначимо, що рослини цього таксону також культивуються у досліджених нами оранжереях.

35. *Ficus benjamina* L.

Ficus benjamina L. f. *warringiana* M.F. Barrett; *F. benjamina* var. *bracteata* Corner; *F. benjamina* var. *comosa* (Roxb.) Kurz; *F. benjamina* var. *haematocarpa* (Blume ex Decne.) Miq.; *F. benjamina* var. *nuda* (Miq.) M.F. Barrett; *F. comosa* Roxb.; *F. cuspidatocaudata* Hayata; *F. haematocarpa* Blume ex Decne.; *F. neglecta* Blume ex Decne.; *F. nepalensis* auct. non Spreng.; *F. nitida* Thunb.; *F. nuda* (Miq.) Miq.; *F. papyrifera* Griff.; *F. parvifolia* Oken; *F. pendula* Link; *F. pyriformis* Salisb.; *F. reclinata* Desf.; *F. retusa* L. var. *nitida* (Thunb.) Miq.; *F. striata* Roth; *F. umbrina* Elmer; *F. xavieri* Merr.; *Urostigma benjaminum* (L.) Miq.; *U. benjaminum* var. *nudum* Miq.; *U. haematocarpum* (Blume ex Decne.) Miq.; *U. neglectum* (Blume ex Decne.) Miq.; *U. nudum* Miq.

Життєва форма: дерева до 35 м заввишки, геміепіфітні або наземні, вічно-зелені.

Природний ареал: Пд. і Пд.-Сх. Азія, Малайський архіпелаг, Нова Гвінея, Соломонові острови, Пн. Австралія.

Територія збору: БС Франка, БС Фоміна, НБС, ДБС.

Вид характеризується значною мінливістю морфологічних ознак [4], у зв'язку з чим у ньому часто виділяють підвиди та різновиди [9, 26, 29]. Однак, К. Берг і Е. Корнер [4] не поділяють точки зору щодо роздроблення цього виду на таксони нижчого рангу.

36. *Ficus binnendijkii* (Miq.) Miq.

Ficus ngii Kochummen; *F. peracuta* (Miq.) Miq.; *F. pruniformis* auct. non Blume; *Urostigma binnendijkii* Miq.; *U. peracutum* Miq.

Життєва форма: дерева до 10 м заввишки, геміепіфітні або наземні, вічно-зелені.

Природний ареал: Малайський архіпелаг: Борнео, Малайський півострів, Суматра, Ява.

Територія збору: БС Франка, БС Фоміна, НБС, ДБС.

За даними К. Берга та Е. Корнера [4], широко культивується т. зв. “ювенільна” форма цього виду.

37. *Ficus drupacea* Thunb.

Ficus auranticarpa Elmer; *F. citrifolia* Willd.; *F. chrysochlamys* Lauterb. & K. Schum.; *F. chrysocoma* Blume; *F. drupacea* Thunb. var. *auranticarpa* (Elmer) Corner; *F. drupacea* var. *glabrata* Corner; *F. drupacea* var. *pedicellata* Corner; *F. drupacea* var. *pubescens* (Roth) Corner; *F. gonia* Buch.-Ham.; *F. mysorensis* B. Heyne ex Roth; *F. mysorensis* f. *parvifolia* Miq.; *F. mysorensis* var. *dasycarpa* (Miq.) M.F. Barrett; *F. mysorensis* var. *pubescens* Roth; *F. mysorensis* var. *subrepanda* Wall. ex King; *F. payapa* Blanco; *F. pilosa* Reinw. ex Blume; *F. pilosa* var. *chrysocoma* (Blume) King; *F. rupestris* Buch.-Ham.; *F. subrepanda* (Wall. ex King) King; *F. vidaliana* Warb.; *Urostigma bicornis* Miq.; *U. chrysothrix* Miq.; *U. dasycarpum* Miq.; *U. drupaceum* (Thunb.) Miq.; *U. mysorensis* (B. Heyne ex Roth) Miq.; *U. pilosum* (Blume) Miq.; *U. subappendiculatum* Miq.; *U. subcuspidatum* Miq.

Життєва форма: дерева до 35 м заввишки, геміепіфітні або наземні, вічно-зелені.

Природний ареал: Пд. і Пд.-Сх. Азія, Малайський архіпелаг, Нова Гвінея, Пн.-Сх. Австралія, Соломонові острови.

Територія збору: БС Франка (як *F. subrepanda*, пізніше назву рослини було змінено на *F. rubiginosa*), НБС, ДБС (як *F. mysorensis*).

Деякі автори виділяють різновид *F. drupacea* var. *pubescens* як валідний таксон [9, 29]. Він характеризується наявністю густого оранжевого або червоно-коричневого опушення молодих гілок, черешків листків і пластинок. Саме таку особливість мають досліджені нами екземпляри. Однак К. Берг і Е. Корнер [4] вважають цей різновид типовою формою *F. drupacea* та включають до переліку його синонімів.

38. *Ficus microcarpa* L.f.

Ficus aggregata Vahl; *F. amblyphylla* (Miq.) Miq.; *F. benjamina* Thunb.; *F. cairnsii* Warb.; *F. condoravia* Buch.-Ham.; *F. dahlii* K. Schum.; *F. dilatata* Miq.; *F. dyctiophleba* F. Muell. ex Miq.; *F. littoralis* Blume; *F. microcarpa* L.f. var. *crassifolia* (W.C. Shieh) J.C. Liao; *F. microcarpa* var. *fuyuensis* J.C. Liao; *F. microcarpa* var. *latifolia* (Miq.) Corner; *F. microcarpa* var. *naumannii* (Engl.) Corner; *F. microcarpa* var. *oluangpiensis* J.C. Liao; *F. microcarpa* var. *pusillifolia* J.C. Liao; *F. naumannii* Engl.; *F. nitida* Blume; *F. nitida* Wight; *F. regnans* Diels; *F. retusa* L. f. *parvifolia* Miq.; *F. retusa* var. *crassifolia* W.C. Shieh; *F. retusa* var. *nitida* (Miq.) Miq.; *F. retusa* var. *pisifera* (Miq.) Miq.; *F. retusa* Miq.; *F. retusiformis* H. Lév. & Vaniot; *F. rubra* Roth; *F. thynneana* F.M. Bailey; *F. thynneana* var. *minor* Domin; *Urostigma accedens* Miq. var. *latifolia* Miq.; *U. amblyphyllum* Miq.; *U. littorale* (Blume) Miq.; *U. microcarpum* (L.f.) Miq.; *U. nitidum* (Thunb.) Miq.; *U. pisiferum* Miq.

Життєва форма: дерева до 30 м заввишки або кущі, геміепіфітні або наземні, вічнозелені. Вид характеризується значною мінливістю морфологічних ознак.

Природний ареал: Материкова частина Пд.-Сх. Азії, Шрі-Ланка, Малайський архіпелаг і прилеглі острови Індійського океану, Нова Гвінея, Соломонові острови, Пн.-Сх. Австралія.

Територія збору: НБС, ДБС.

39. *Ficus retusa* L. (?)

Ficus truncata (Miq.) Miq.; *Perula retusa* (L.) Raf.; *Urostigma retusum* (L.) Gasp.; *U. truncatum* Miq.

Життєва форма: дерева до 10 м заввишки, геміепіфітні. Морфологічно цей вид подібний до *F. microcarpa* (див. вище).

Природний ареал: острови Борнео та Ява.

Територія збору: НБС, ДБС.

Видова приналежність досліджених нами екземплярів під сумнівом. Для їхнього точного визначення необхідна наявність сиконіїв.

Секція *Stilpnophyllum* Endl.

Підсекція *Stilpnophyllum* (Endl.) C.C. Berg

40. *Ficus elastica* Roxb.

Ficus clusifolia Summerh.; *F. cordata* Kunth & C.D. Bouché; *F. decora* Hort.; *F. elastica* Roxb. var. *belgica* L.H. Bailey & E.Z. Bailey; *F. elastica* var. *benghalensis* Blume; *F. elastica* var. *decora* Guillaumin; *F. elastica* var. *karet* (Miq.) Miq.; *F. elastica* var. *minor* Miq.; *F. elastica* var. *odorata* (Miq.) Miq.; *F. elastica* var. *rubra* L.H. Bailey & E.Z. Bailey; *F. karet* (Miq.) King; *F. opulens* Hort.; *F. skytinoderma* Summerh.; *F. taeda* Kunth & C.D. Bouché; *Macrophthalmia elastica* (Roxb.) Gasp.; *Stilpnophyllum elasticum* (Roxb.) Drury; *Urostigma circumscissum* Miq.; *U. elasticum* (Roxb.) Miq.; *U. elasticum* var. *latifolium* Miq.; *U. karet* Miq.; *U. odoratum* Miq.; *Visiania elastica* (Roxb.) Gasp.

Життєва форма: дерева до 30 м заввишки, геміепіфітні або наземні, вічнозелені, рідко листопадні.

Природний ареал: Пн.-Сх. Індія, М'янма, Малайський півострів, Суматра, Ява.

Територія збору: БС Франка, БС Фомина, НБС, ДБС.

Підсекція *Malvanthera* (Corner) C.C. Berg

41. *Ficus macrophylla* Desf. ex Pers.

Ficus huegelii Kunth & Bouché; *F. macrophylla* Desf. ex Pers. f. *stenophylla* Domin; *F. squamellosa* (Miq.) Miq.; *Urostigma huegelii* (Kunth & Bouché) Miq.; *U. macrophyllum* (Desf. ex Pers.) Miq.; *U. platypodum* Miq. f. *majus* Miq.; *U. squamellosum* Miq.

Життєва форма: дерева до 30 м заввишки, геміепіфітні або наземні, вічнозелені.

Природний ареал: Сх. Австралія.

Територія збору: БС Франка, НБС, ДБС.

Д. Діксон [12] виділяв дві форми цього виду: *F. macrophylla* f. *macrophylla* (наземне, або вільностояче, дерево) і *F. macrophylla* f. *columnaris* (C. Moore) D.J. Dixon (геміепіфітне дерево). Досліджені нами екземпляри належать до першої з цих форм.

42. *Ficus platypoda* (Miq.) A. Cunn. ex Miq.

Ficus leucotricha (Miq.) Miq.; *F. leucotricha* var. *megacarpa* F. Muell. ex Corner; *F. leucotricha* var. *sessilis* Corner; *Urostigma leucotrichum* Miq.; *U. platypodum* Miq.; *U. platypodum* f. *ellipticum* Miq.

Життєва форма: дерева до 10 м заввишки, літофіти, вічнозелені.

Природний ареал: Пн.-Зх. Австралія.

Територія збору: БС Франка.

43. *Ficus rubiginosa* Desf. ex Vent.

Ficus baileyana Domin; *F. leichhardtii* (Miq.) Miq.; *F. leichhardtii* var. *angustata* Miq.; *F. macrophylla* Desf. ex Pers. var. *pubescens* F.M. Bailey; *F. obliqua* G. Forst. var. *petiolaris* (Benth.) Corner; *F. platypoda* (Miq.) A. Cunn. ex Miq. var. *angustata* (Miq.) Corner; *F. platypoda* var. *leichhardtii* (Miq.) R.F.J. Hend.; *F. platypoda* var. *mollis* Benth.; *F. platypoda* var. *petiolaris* Benth.; *F. platypoda* var. *subacuminata* Benth.; *F. rubiginosa* Desf. ex Vent. var. *lucida* Maiden; *F. rubiginosa* var. *variegata* Guilf.; *F. shirleyana* Domin; *Urostigma leichhardtii* Miq.

Життєва форма: дерева до 30 м заввишки, наземні, геміепіфіти або літофіти, вічнозелені.

Природний ареал: Сх. Австралія.

Територія збору: БС Фоміна, НБС, ДБС.

Д. Діксон [13] виділяв дві форми цього виду: *F. rubiginosa* f. *rubiginosa* (листки мають різний ступінь опушення) і *F. rubiginosa* f. *glabrescens* (F.M. Bailey) D.J. Dixon (листки позбавлені трихом). Досліджувані нами екземпляри належать до першої з цих форм.

44. *Ficus watkinsiana* F.M. Bailey

Ficus bellingeri C. Moore; *F. simmondsii* F.M. Bailey.

Життєва форма: дерева до 35 м заввишки, геміепіфітні, вічнозелені.

Природний ареал: Пн.-Сх. та Сх. Австралія.

Територія збору: БС Франка, НБС, ДБС.

Секція *Galoglychia* (Gasp.) Endl.

Підсекція *Platyphyllae* (Mildbr. & Burret) C.C. Berg

45. *Ficus vasta* Forssk. (?)

Ficus callabatensis Warb.; *F. dahro* Delile; *F. hararenis* Warb.; *F. rivae* Warb.; *F. socotrana* Balfour; *F. vasta* Forssk. var. *glabrescens* Hutch.; *F. vasta* var. *velutina* Fiori.

Життєва форма: дерева до 25 м заввишки, наземні або геміепіфітні, листопадні.

Природний ареал: Пн.-Сх. Африка, південь Аравійського півострова, Сокотра.

Територія збору: БС Франка (як *F. roxburghii* та *Ficus* sp.).

Видова приналежність досліджених нами екземплярів під сумнівом. Для їхнього точного визначення необхідна наявність сиконіїв.

Підсекція *Chlamydodora* (Mildbr. & Burret) C.C. Berg

46. *Ficus craterostoma* Mildbr. & Burret

Ficus anomani Hutch.; *F. furcata* Warb. var. *angustifolia* De Wild.; *F. luteola* De Wild.; *F. mutantifolia* Hutch.; *F. pilosula* De Wild.; *F. rubropunctata* De Wild.; *F. ruwenzoriensis* De Wild.

Життєва форма: дерева до 15 м заввишки або кущі, геміепіфітні, вічнозелені.

Природний ареал: Пд. Африка до Уганди на сході та Сьєрра-Леоне на заході.

Територія збору: БС Фоміна, НБС, ДБС.

47. *Ficus lingua* D. Wild. & T. Durand subsp. *lingua* D. Wild.

Ficus buxifolia De Wild.; *F. micropison* Mildbr.

Життєва форма: дерева до 30 м заввишки або кущі, часто напівпростратні, наземні або геміепіфітні, вічнозелені.

Природний ареал: Африка: від Уганди на сході до Камеруну та Берега Слонової Кості на заході.

Територія збору: БС Франка, НБС.

Видова приналежність екземпляра у Ботанічному саду ЛНУ ім. Івана Франка (як *F. buxifolia*) під сумнівом, оскільки форма його листків дещо відмінна.

48. *Ficus natalensis* Hochst. subsp. *natalensis*

Ficus durbanii Warb.; *F. mammosa* Lebrun; *F. natalensis* Hochst. var. *latifolia* Warb.; *F. natalensis* var. *pedunculata* Sim; *F. scutata* Lebrun; *F. subacuminata* (De Wild.) Lebrun; *F. variabilis* De Wild. f. *obtusifolia* De Wild.; *F. variabilis* f. *subacuminata* De Wild.; *F. volkensii* Warb.; *Urostigma natalense* (Hochst.) Miq.

Життєва форма: дерева до 30 м заввишки або кущі, іноді напівпростратні, наземні або геміепіфітні, вічнозелені.

Природний ареал: Пд., Пд.-Сх. та Сх. Африка.

Територія збору: БС Франка (як *F. natalensis* та *F. volkensii*).

49. *Ficus natalensis* Hochst. subsp. *leprieurii* (Miq.) C.C. Berg

Ficus brevipedicellata De Wild.; *F. chrysocerasus* Warb.; *F. excentrica* Warb.; *F. furcata* Wab.; *F. leprieurii* Miq.; *F. leprieurii* var. *intermedia* Hutch.; *F. leprieurii* var. *sessilis* Hutch.; *F. triangularis* Warb.

Життєва форма: дерева до 30 м заввишки або кущі, іноді напівпростратні, наземні або геміепіфітні, вічнозелені.

Природний ареал: Пд. та Пд.-Зх. Африка.

Територія збору: БС Франка, БС Фоміна, НБС, ДБС (як *Ficus triangularis*).

50. *Ficus thonningii* Blume

Ficus annabonesis Mildbr. & Hutch.; *F. basarensis* Mildbr. & Burret; *F. bequaertii* De Wild.; *F. bongoensis* Warb.; *F. brevipedicellata* De Wild. var. *cuneata* De Wild.; *F. butagensis* De Wild.; *F. chlamydodora* Warb.; *F. cognata* N.E. Brown; *F. crassipedicellata* De Wild.; *F. crassipedicellata* f. *angustifolia* De Wild.; *F. crassipedicellata* f. *boonei* De Wild.; *F. crassipedicellata* f. *cuneata* De Wild.; *F. cyphocarpa* Mildbr.; *F. dekdekana* (Miq.) A. Rich.; *F. dekdekana* var. *angustifolia* A. Peter; *F. dekdekana* var. *pubiceps* Mildbr. & Burret; *F. dinteri* Warb.; *F. dusenii* Warb.; *F. erici-rosenii* R.E. Fries; *F. eriocarpa* Warb.; *F. galpinii* Warb.; *F. goetzei* Warb.; *F. hochstetteri* (Miq.) A. Rich.; *F. hochstetteri* var. *glabrior* Miq.; *F. iteophylla* Miq.; *F. kagerensis* Lebrun & Toussaint; *F. mabifolia* Warb.; *F. mammigera* R.E. Fries; *F. medullaris* Warb.; *F. microcarpa* Vahl; *F. neriifolia* A. Rich.; *F. neurocarpa* Lebrun & Toussaint; *F. phillipsii* Burt-Davy & Hutch.; *F. pubicosta* Warb. ex De Wild. & T. Durand; *F. rhodesiaca* Mildbr. & Burret; *F. ruficeps* Warb.; *F. rupicola* Lebrun & Toussaint; *F. ruspolii* Warb.; *F. schimperii* (Miq.) A. Rich.; *F. schimperii* var. *hochstetteri* (Miq.) Mildbr. & Burret; *F. schinziana* Warb.; *F. spragueana* Mildbr. & Burret; *F. thonningii* Blume var. *heterophylla* A. Peter; *F. tropophyton* Lebrun & Toussaint; *Urostigma acrocarpum* Miq.; *U. dekdekana* Miq.; *U. hochstetteri* Miq.; *U. schimperii* Miq.; *U. thonningii* (Blume) Miq.

Життєва форма: дерева до 15(-30) м заввишки або кущі, наземні або геміепіфітні, вічнозелені. Вид характеризується значною морфологічною мінливістю.

Природний ареал: Африка.

Територія збору: ДБС.

Підсекція *Cyathistipulae* (Mildbr. & Burret) C.C. Berg

51. *Ficus cyathistipula* Warb.

Ficus callescens Hiern; *F. nyanzensis* Hutch.; *F. pringsheimiana* Braun & K. Schum.; *F. rederi* Hutch.; *F. rhynchocarpa* Mildbr. & Burret.

Розрізняють два підвиди на основі морфологічних особливостей сиконіїв: ***F. cyathistipula* subsp. *cyathistipula* Warb.** (сиконії на ніжці) та ***F. cyathistipula* subsp. *pringsheimiana* (Braun & K. Schum.) C.C. Berg** (сиконії сидячі) [5]. Досліджені нами екземпляри не утворювали сиконіїв, унаслідок чого встановити їхню приналежність до конкретного підвиду не вдалося.

Життєва форма: дерева до 8 м заввишки, наземні або геміепіфітні, вічнозелені.

Природний ареал: Африка.

Територія збору: НБС, ДБС.

52. *Ficus lyrata* Warb.

Життєва форма: дерева або кущі, наземні або геміепіфітні, вічнозелені.

Природний ареал: Зх. Африка (від Сьєрра-Леоне до Камеруну).

Територія збору: БС Франка, БС Фоміна, НБС, ДБС.

Підсекція *Caulocarpace* (Mildbr. & Burret) C.C. Berg**53. *Ficus laurifolia* Lam.**

Ficus africana Kunth & C.D. Bouché; *F. asymmetrica* Hutch.; *F. bibracteata* Miq.; *F. brachypoda* Hutch.; *F. buchneri* Warb.; *F. johnstonii* Stapf; *F. kunthii* (Miq.) Miq.; *F. martinicensis* Willden.; *F. megaphylla* Warb.; *F. megaphylla* var. *glabra* Warb.; *F. octomelifolia* Warb.; *F. ovata* Vahl; *F. ovata* var. *octomelifolia* (Warb.) Mildbr. & Burret; *F. pergamenea* Galeotti ex Miq.; *F. pseudo-elastic*a Hiern; *F. rhododendrifolia* Kunth & C.D. Bouché; *F. sapinii* De Wild.; *F. spectabilis* Kunth & C.D. Bouché; *F. tuberculosa* Hiern var. *elliptica* Hiern; *F. vohsenii* Warb.; *Urostigma kunthii* Miq.; *U. laurifolium* (Lam.) Miq.; *U. ovatum* (Vahl) Miq.; *U. pergamentum* Miq.

Життєва форма: дерева до 10(-25) м заввишки або кущі, наземні або геміепіфітні, вічнозелені.

Природний ареал: тропічна Африка.

Територія збору: ДБС.

ВИСНОВОК

Таким чином, наше дослідження показало, що досить значна кількість видів рослин роду *Ficus* представлена у колекціях ботанічних садів України під застарілими назвами, які на даний час перебувають у ранзі синонімів. Крім того, деякі екземпляри рослин не можуть бути визначені з достатньою точністю унаслідок відсутності у них генеративних структур. На основі літературного огляду можна стверджувати, що рід *Ficus* залишається на сьогодні одним із найбільш проблематичних з точки зору діагностування та класифікації.

1. Berg C.C. Subdivision of *Ficus* subg. *Urostigma* sect. *Galoglychia* (Moraceae). **Proceedings of the Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen Series C**, 1986; 89(2): 121–127.
2. Berg C.C. Classification and distribution of *Ficus*. **Experientia**, 1989; 45: 605–611.
3. Berg C.C. *Ficus laurifolia* (Moraceae) finally in position. **Blumea**, 2011; 56: 159–160.
4. Berg C.C., Corner E.J. H. Moraceae (*Ficus*). In: Nootboom H. P. (Ed.) **Flora Malesiana**. Ser. 1 (Seed plants), Vol. 17, Part 2. Leiden: National Herbarium Nederland, 2005: 1–730.
5. Berg C.C., Wiebes J.T. **African fig trees and fig wasps**. Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Verhandelingen Afdeling Natuurkunde. 2de reeks, deel 89. Amsterdam, Oxford, New York, Tokyo, 1992. 298 p.
6. Browicz K. Moraceae. In: Rechinger K. H. (Ed.) **Flora Iranica: Flora des Iranischen Hochlandes und der umrahmenden Gebirge: Persien, Afghanistan, Teile von West-Pakistan, Nord-Iraq, Azerbaidjan, Turkmenistan**. Vol. 153. Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1982: 1–23.
7. Burrows J., Burrows S. **Figs of southern & south-central Africa**. Hatfield: Umdaus Press, 2003. 379 p.
8. Chantarasuwan B., Berg C.C., van Welzen P.C. A revision of *Ficus* subsection *Urostigma* (Moraceae). **Systematic Botany**, 2013; 38(3): 653–686.
9. Chaudhary L.B., Sudhakar J.V., Kumar A. et al. Synopsis of the genus *Ficus* L. (Moraceae) in India. **Taiwania**, 2012; 57(2): 193–216.
10. Corlett R.T. Figs (*Ficus*, Moraceae) in urban Hong Kong, south China. **Biotropica**, 2006; 38(1): 116–121.
11. Corner E.J. H. Check-list of *Ficus* in Asia and Australasia with keys to identification. **Gardens' Bulletin (Singapore)**, 1965; 21: 1–186.

12. Dixon D.J. Figs, wasps and species concepts: a re-evaluation of the infraspecific taxa of *Ficus macrophylla* (Moraceae: *Urostigma* sect. *Malvanthera*). **Australian Systematic Botany**, 2001; 14: 125–132.
13. Dixon D. J. Figuring out the figs: the *Ficus obliqua* – *Ficus rubiginosa* complex (Moraceae: *Urostigma* sect. *Malvanthera*). **Australian Systematic Botany**, 2001; 14: 133–154.
14. Dixon D.J. A chequered history: the taxonomy of *Ficus platypoda* and *F. leucotricha* (Moraceae: *Urostigma* sect. *Malvanthera*) unravelled. **Australian Systematic Botany**, 2001; 14: 535–563.
15. Dixon D.J. A taxonomic revision of the Australian *Ficus* species in the section *Malvanthera* (*Ficus* subg. *Urostigma*: Moraceae). **Telopea**, 2003; 10: 125–153.
16. Erhardt W., Götz E., Bödeker N. et al. **Zander: Dictionary of plant names**. 17 Aufl. Stuttgart: Verlag Eugen Ulmer, 2002. 990 p.
17. Grandtner M.M. **Elsevier's dictionary of trees. Vol. 1. North America**. Amsterdam: Elsevier, 2005. 1529 p.
18. Grandtner M. M., Chevrette J. **Dictionary of trees. Vol. 2. South America: nomenclature, taxonomy and ecology**. Amsterdam: Elsevier, 2013. 1176 p.
19. Kumar A., Bajpai O., Mishra A. K. et al. Assessment of diversity in the genus *Ficus* L. (Moraceae) of Katerniaghat Wildlife Sanctuary, Uttar Pradesh, India. **American Journal of Plant Sciences**, 2011; 2: 78–92.
20. Laman T., Weiblen G.D. Figs of Gunung Palung National Park (West Kalimantan, Indonesia). **Tropical Biodiversity**, 1998; 5(3): 245–297.
21. Nadel H., Frank J.H., Knight R.J. Escapees and accomplices: the naturalization of exotic *Ficus* and their associated faunas in Florida. **Florida Entomologist**, 1992; 75(1): 29–38.
22. Pederneiras L.C., da Costa A.F., de Araujo D.S.D. et al. Moraceae das restingas do estado do Rio de Janeiro. **Rodriguésia**, 2011; 62(1): 77–92.
23. Pelissari G., Neto S. R. *Ficus* (Moraceae) da Serra da Mantiqueira, Brasil. **Rodriguésia**, 2013; 64(1): 91–111.
24. Piedra-Malagón E.M., Rodríguez R.R., Ibarra-Manríquez G. El género *Ficus* (Moraceae) en el Estado de Morelos, México. **Acta Botanica Mexicana**, 2006; 75: 45–75.
25. Rønsted N., Weiblen G.D., Clement W.L. et al. Reconstructing the phylogeny of figs (*Ficus*, Moraceae) to reveal the history of the fig pollination mutualism. **Symbiosis**, 2008; 45: 45–56.
26. USDA, ARS, *National Genetic Resources Program*. **Germplasm Resources Information Network (GRIN) [Online database]: Genus *Ficus* L.** National Germplasm Resources Laboratory, Beltsville, Maryland. Available at: <http://www.ars-grin.gov/cgi-bin/npgs/html/genus.pl?4665>. Last accessed 20 February 2014.
27. Van Greuning J.V. A synopsis of the genus *Ficus* (Moraceae) in southern Africa. **South African Journal of Botany**, 1990; 56(6): 599–630.
28. Van Noort S., Rasplus J.-Y. **Figweb: *Ficus* species (Fig trees)**. Available at: <http://www.figweb.org/Ficus/index.htm>. Last accessed 20 February 2014.
29. Zhou Z., Gilbert M.G. Moraceae. In: Wu C.-Y., Raven P. H. (Ed.) **Flora of China**. Vol. 5 (Ulmaceae through Basellaceae). Beijing: Science Press; St. Louis: Missouri Botanical Garden Press, 2003: 21–73.

TAXONOMIC DIVERSITY OF *FICUS* L. (MORACEAE LINK) IN COLLECTIONS OF BOTANICAL GARDENS IN UKRAINE

Y. V. Sosnovsky

Botanical Garden of Ivan Franko National University of Lviv
44, Cheremshyna St., Lviv 79014, Ukraine
e-mail: eugene_biol@i.ua

One of the main issues of plant cultivation in botanical gardens is correct identification of species and availability of their valid names. *Ficus* L. is one of the most trouble-

some genera in this respect due to its morphological variability and inconstancy of classification. In order to verify the correctness of *Ficus* scientific names provided in Ukrainian botanical gardens, we conducted identification of these plants along with determining their taxonomic status, morphological features, and natural distribution. The plant leaves and shoots were sampled in botanical gardens of Lviv, Kyiv, and Donetsk cities during 2009–2013. Present article contains the list of 53 *Ficus* species and subspecies that were fully or partly identified. According to recent classification of *Ficus*, these species belong to 12 sections and 6 subgenera. Based on analysis of available sources, scientific names of the species are verified and the lists of their synonyms are made up. Growth form and natural distribution range are indicated for the each species. The study revealed that most of *Ficus* species cultivated in Ukraine are of subgenus *Urostigma* naturally originated from southeastern Asia and Malay Archipelag.

Keywords: species, life form, natural area, variety, synonyms, *Ficus* taxa.

ТАКСОНОМИЧЕСКОЕ РАЗНООБРАЗИЕ ФИКУСОВ (*FICUS* L., *MORACEAE* LINK) В КОЛЛЕКЦИЯХ БОТАНИЧЕСКИХ САДОВ УКРАИНЫ

Е. В. Сосновский

*Ботанический сад Львовского национального университета имени Ивана Франко
ул. Черемшину, 44, Львов 79014, Украина
e-mail: eugene_biol@i.ua*

Одним из ключевых вопросов при культивировании растений в ботанических садах являются их корректная идентификация и наличие действительных названий. Род *Ficus* L. – один из наиболее проблематичных в этом отношении в связи с морфологической изменчивостью его представителей и непостоянством классификации. Чтобы установить аутентичность названий фикусов, выращиваемых в оранжереях ботанических садов Украины, мы провели их идентификацию и определение таксономического статуса, морфологических особенностей и природного ареала этих растений. Образцы листьев и побегов растений собирали в оранжереях ботанических садов городов Львова, Киева и Донецка на протяжении 2009–2013 гг. В статье приведен список 53-х видов и подвидов фикусов, которые удалось полностью или частично определить. Согласно современной системе рода *Ficus*, эти виды относятся к 12 секциям и 6 подродам. На основании анализа доступных источников верифицированы латинские названия видов и составлены списки существующих синонимов. Для каждого вида указана жизненная форма и природный ареал. Установлено, что большинство культивируемых в Украине видов фикусов относится к подроду *Urostigma* и именно к тем таксонам, природный ареал которых охватывает Юго-Восточную Азию и Малайский архипелаг.

Ключевые слова: вид, жизненная форма, природный ареал, разновидность, синонимы, таксоны рода *Ficus*.

Одержано: 07.05.2014